

PLEC DE PRESCRIPCIONS TÈCNIQUES

**SERVEI D'ATENCIÓ A LA DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL I DEL
DESENVOLUPAMENT DESTINAT ALS INTERNS DELS CENTRES I SERVEIS
PENITENCIARIS DE CATALUNYA**

INDEX

1. Objecte del contracte	3
1.1 Objectius	4
1.1.1 Objectiu general.....	4
1.1.2 Objectius específics	4
2. Característiques mínimes del servei	4
2.1 Actuacions.....	4
2.1.1. Detecció, valoració i acreditació de les persones amb DID en l'àmbit penitenciari	4
2.1.2 Tipus d'intervencions que han d'integrar el servei.....	5
2.1.3. Accions de caràcter transversal	6
2.1.4 Retorn a la comunitat.....	6
2.1.5 Col·laboració amb la Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima del Departament de Justícia	6
3. Destinataris i accés al servei	7
3.1 Destinataris	7
3.2 Accés al servei	7
4. Recursos humans de què ha de disposar l'adjudicatari.....	7
4.1 Funcions del personal de l'equip multidisciplinari	8
4.2. Requeriments en matèria de personal	11
5. Coordinació, control i seguiment del servei	11
 ANNEX 1- PROGRAMA MARC D'ATENCIÓ I INTERVENCIÓ A LES PERSONES AMB DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL I DEL DESENVOLUPAMENT ALS CENTRES I SERVEIS PENITENCIARIS DE CATALUNYA	 13

1. Objecte del contracte

L'objecte d'aquest contracte és el desenvolupament d'un servei de suport a la rehabilitació, reinserció i inclusió social de les persones amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament (DID, d'ara endavant) que es troben internes als centres penitenciaris i usuaris dels serveis penitenciaris de Catalunya.

El servei es prestarà a les persones internes dels Centres Penitenciaris de Catalunya i als Serveis Socials de l'àmbit de l'execució penal. Es detallen les adreces a continuació:

CP Brians 1	Ctra. de Martorell a Capellades, km. 23 08635 Sant Esteve de Sesrovires
CP Brians 2	Ctra. de Martorell a Capellades, km. 23 08635 Sant Esteve de Sesrovires
CP Lledoners	Ctra. C-55 de Manresa a Solsona, km37 08250 Sant Joan de Vilatorrada
CP Quatre Camins	Ctra. del Masnou a Granollers, km 13,425 08430 La Roca del Vallès
CP Joves	Ctra. del Masnou a Granollers, km 13,425 08430 La Roca del Vallès
CP Puig de les Basses	Raval Disseminat, 53 (Ctra.de Llers -GIP-5107) 17600 Figueres
CP Mas d'Enric	Travessia Comella Moro,15 (Urb. Mas d'Enric) 43764 El Catllar
CP Ponent	C. de Victòria Kent, s/n 25199 Lleida
CP Dones de Barcelona	C. del Dr. Trueta, 76-98 08005 Barcelona
CO Barcelona	C. Pare Manjón, 2 08033 Barcelona
CO Girona	C. Menorca, 16 17007 Girona
CO Lleida	C. Victòria Kent, s/n 25199 Lleida
CO Tarragona	Av. República Argentina, 2 43005 Tarragona
SSEP Barcelona	Ronda de Sant Pere, 31 pral. 08010 Barcelona
SSAP Girona	Plaça de Pompeu Fabra, 1, 17002 Girona
SSAP Lleida	Carrer de Victoria Kent, s/n, 25199 Lleida
SSAP Tarragona	Avinguda de l'Argentina, 2, 43005 Tarragona

En cadascun d'aquests centres i serveis es farà **atenció individual ambulatoria** periòdica segons necessitats, tot i això, l'**atenció grupal ambulatoria** es durà a terme bàsicament als centres penitenciaris de **Brians 1, Brians 2 i Quatre Camins**.

1.1 Objectius

1.1.1 Objectiu general

Possibilitar un procés de rehabilitació positiu i millorar la qualitat de vida de les persones amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament ingressades als centres i serveis penitenciaris de Catalunya.

1.1.2 Objectius específics

- Detectar i valorar als interns amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament.
- Garantir una atenció i intervenció adequada a les característiques, limitacions i necessitats d'aquestes persones, oferint-los els suports necessaris.
- Proporcionar estratègies per minimitzar el risc de reincidència alhora que s'augmenten les possibilitats d'una reinserció sostinguda en el temps.
- Promoure l'excarceració dels interns amb DID mitjançant la derivació a la xarxa externa bàsica o especialitzada.
- Evitar, en la mesura de les possibilitats, l'execució penal dins de centres penitenciaris dels interns/es amb certificat DID, promovent en la fase processal les actuacions necessàries per assolir aquest objectiu.
- Intervenir amb les famílies, en coordinació amb els serveis socials d'execució penal, per tal d'implicar-les en el procés de compliment de condemna i capacitar-les per poder oferir un suport a les persones amb DID de cara a la seva externalització.

2. Característiques mínimes del servei

El servei haurà de dur-se a terme en base al projecte tècnic que presenti el contractista, el qual ha d'estar en consonància amb els objectius i orientacions del programa DID (vegeu annex1).

El projecte presentat serà executat per les persones encarregades de dur a terme el servei i ha de recollir tot allò que es detalla a continuació:

2.1 Actuacions

2.1.1. Detecció, valoració i acreditació de les persones amb DID en l'àmbit penitenciari

Els professionals de l'entitat o empresa adjudicatària seran responsables de la detecció, valoració i orientació a la millor estratègia d'intervenció segons criteris d'idoneïtat, possibilitat i voluntat, conjuntament amb els equips multidisciplinaris i/o equips directius dels centres i serveis penitenciaris de Catalunya.

Les actuacions han d'anar encaminades a detectar persones amb diagnòstic o possible diagnòstic de DID. En cas de persones amb possible diagnòstic, s'han d'objectivar indicadors de presència per tal de facilitar la informació necessària per poder donar tràmit per a la certificació oficial mitjançant el certificat de grau de discapacitat i altres acreditacions necessàries.

2.1.2 Tipus d'intervencions que han d'integrar el servei

2.1.2.1 Intervenció ambulatoria especialitzada

Es tracta d'una atenció especialitzada als interns amb DID. Es tracta d'una atenció discontinua (individual o grupal) que fomenta els hàbits d'autoestima personal, les relacions socials i interpersonals i de convivència, l'oci i lleure, l'atenció conductual i la conscienciació de la pròpia discapacitat en la persona reclusa amb DID.

Pel que fa a aquest tipus d'intervenció, l'adjudicatari haurà de:

- Cercar i oferir el suport necessari a les persones amb discapacitat intel·lectual per tal que millori la seva qualitat de vida i de l'execució de la seva condemna. Aquest suport podrà comptar tant amb els serveis propis dels centres i serveis penitenciaris com dels recursos existents a la xarxa.
- Participar en la confecció i elaboració del pla individual de tractament que ha d'estar ajustat a les necessitats globals de la persona. Els valors per a l'elaboració del pla han de ser la millora de la qualitat de vida, la promoció de l'autonomia, la participació de la persona en la presa de decisions, la inclusió social i l'atenció als factors de risc criminològics.
- Donar suport als familiars cuidadors/es i altres cuidadors/es no professionals.
- Assessorar i donar suport als professionals dels centres penitenciaris en les matèries específiques dels tractaments amb població amb DID.
- Es donarà atenció individual:
 - o de forma regular (una visita, mínim, de forma quinzenal a cada intern) a aquells interns ingressats als centres penitenciaris de Quatre Camins, Brians 1 i Brians 2.
 - o de forma periòdica, (quinzenal o en funció de les necessitats) a la resta de centres i serveis penitenciaris.
- Es donarà intervenció grupal (mínim 3h setmanals) a cadascun dels tres centres penitenciaris al CP Brians 1, CP Brians 2 i CP Quatre Camins

2.1.2.2 Intervenció residencial especialitzada

Es tracta d'una unitat en la que s'ofereix atenció integral continuada al departament d'atenció especialitzada per a interns (homes) amb DID del CP de Quatre Camins. Les actuacions estan orientades a atendre les necessitats de la població amb DID. La intervenció en aquesta unitat es basa en els següents models:

- Model de qualitat de vida: quan a promoció del desenvolupament personal, autodeterminació, millora del benestar emocional, físic i

material, respecte als drets, millora de les relacions interpersonals i foment de la inclusió social.

- Model de suports: quan a que els suports han d'ajudar a la persona per a que formi part activa de la vida i la comunitat, han d'augmentar el funcionament autònom de la persona i han d'estar encaminats a obtenir resultats personals.
- Model de rehabilitació actualment vigent a les presons catalanes: quan a l'escrupolós respecte a les normatives, protocols, sistemes d'avaluació i gestió, etc. que es desenvolupen als centres i serveis penitenciaris de Catalunya.

Aquesta intervenció (individual i grupal) es realitzarà, regularment, de manera conjunta i coordinada entre els professionals dels serveis penitenciaris assignats al Departament d'Atenció Especialitzada en la Discapacitat Intel·lectual i del Desenvolupament (d'ara endavant DAE-DID) i els professionals de l'adjudicatari. Aquestes reunions estan diferenciades de les reunions setmanals previstes amb l'equip multidisciplinari.

2.1.3. Accions de caràcter transversal

En tot moment l'adjudicatari ha de cercar, oferir i coordinar els suports que necessita la persona amb DID. En aquest sentit, l'adjudicatari haurà de:

- Donar suport, assessorament i formació als professionals penitenciaris, en especial als del DAE-DID, per a la millora de l'atenció especialitzada als interns amb DID al seu càrrec.
- Donar suport a les famílies en coordinació amb els serveis socials d'execució penal.
- Seguiment / tutoria individual i especialitzat adequat a cada cas.

2.1.4 Retorn a la comunitat

L'adjudicatari ha d'oferir suport a la persona amb DID, a la família o referents i als professionals penitenciaris encarregats del treball d'externalització o d'entitats col·laboradores externes, així com col·laborar en la recerca activa de recursos de la xarxa comunitària que aportin recolzament al cas, i fer el seguiment posterior, especialment en la inserció laboral.

2.1.5 Col·laboració amb la Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima del Departament de Justícia

L'adjudicatari ha de garantir una doble via de coordinació, una en la que actuarà com a responsable institucional, i una altre de caire tècnic en la que ha de treballar estretament amb els responsables tècnics dels Serveis Penitenciaris per a l'adequada marxa del servei.

L'adjudicatari ha de col·laborar amb la Subdirecció General de Programes de Rehabilitació i Sanitat en el desenvolupament, seguiment i millora del servei

d'atenció i intervenció a les persones amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament als centres penitenciaris de Catalunya.

El servei haurà de dur-se a terme en base al **projecte tècnic** que presenti l'empresa o entitat licitadora que serà executat pel personal indicat en l'apartat 4 d'aquest plec i d'acord amb les condicions descrites en aquest plec.

3. Destinataris i accés al servei

3.1 Destinataris

Amb caràcter general, totes aquelles persones ingressades als centres i serveis penitenciaris de Catalunya susceptibles de presentar una discapacitat intel·lectual i del desenvolupament i específicament aquelles que disposen d'acreditació de grau de DID i, que de forma voluntària, vulguin rebre una atenció especialitzada.

Amb caràcter excepcional, aquelles persones amb funcionament intel·lectual límit i que per les especials característiques de vulnerabilitat requereixin una atenció especialitzada.

3.2 Accés al servei

Pot ser a demanda de la persona, la família o el representant legal, o a proposta de l'adjudicatari del servei per intervencions interiors o externes a l'entorn penitenciari, així com la derivació dels diferents professionals dels equips multidisciplinaris dels Serveis Penitenciaris o altres fonts que aportin informació del cas.

L'atenció residencial al DAE-DID del CP Quatre Camins únicament serà possible per a població penada i classificada en segon o tercer grau de tractament penitenciari, amb reconeixement d'una discapacitat on consti un retard mental lleu o moderat o intel·ligència límit, en aquest últim cas, amb avaluació de la vulnerabilitat en l'entorn penitenciari.

El nivell d'intervenció es determinarà en funció de la voluntarietat dels usuaris i l'estudi de la vulnerabilitat de les persones amb DID en centres penitenciaris i de les necessitats de suport especialitzat.

4. Recursos humans de què ha de disposar l'adjudicatari

Per a la prestació del servei, l'adjudicatari haurà de disposar d'un equip multidisciplinari amb unes ràtios i perfils professionals adequats per a la correcta execució del programa, en quantitat, temps i qualificació i titulació professional adequada per a portar a terme les tasques i funcions previstes en aquesta licitació, i que preferentment ha de ser del camp de l'educació social, el treball social, el dret, la criminologia, la pedagogia, la psicologia o d'altres vinculades amb les ciències socials.

L'equip multidisciplinari, com a mínim, ha de estar format pels següents professionals: un coordinador/a, tres educadors/es, un psicòleg/a, un tècnic/a ocupacional i un treballador/a social.

4.1 Funcions del personal de l'equip multidisciplinari

a) 1 Coordinador psicòleg/oga

Aquest servei requerirà de la figura d'un/a coordinador/a, amb una dedicació de 35 hores setmanals, 20h realitzant tasques de coordinació i 15h tasques de psicòleg/oga, de dilluns a divendres (exclòs festius), distribuïdes segons les necessitats del servei.

Tindrà com a funcions específiques:

- Coordinar l'equip tècnic vinculat al servei contractat i les seves actuacions.
- Coordinació amb el Departament de Justícia.
- Establir mecanismes de coordinació amb els professionals penitenciaris, especialment i de forma periòdica amb els referents de la DID.
- Assistir de forma presencial a les reunions del DAE DID quant sigui necessari.
- Realitzar reunions periòdiques amb el Coordinador del DAE-DID
- Planificar l'acció del servei contractat i fer el seguiment dels objectius establerts, avaluar-los i elaborar l'informe de resultats.
- Supervisar l'execució i desenvolupament del servei contractat.
- Elaborar els informes que siguin requerits.
- Definir i revisar els processos que configuren el servei contractat i fer proposta de millores.
- A més de les tasques de psicòleg/oga establertes al punt c).

Haurà d'estar en possessió de la titulació corresponent a psicologia o l'homologació pertinent.

b) 3 Educadors/es Socials

Aquest servei requerirà la figura de tres educadors/es, amb una dedicació de 35 hores setmanals cadascun, de dilluns a divendres (exclòs festius), distribuïdes segons les necessitats del servei (com a mínim un 10% del total dedicades al programa residencial DAE-DID del CP Quatre Camins i un 90% dedicades al programa ambulatori que es porta a terme en el centres referenciats en el punt 2.1.2.1.

Tindran com a funcions específiques:

- Oferir atenció ambulatoria als usuaris vinculats al servei.
- Informar a l'intern de les característiques i suports que ofereix el servei.
- Col·laborar en l'avaluació de les necessitats de l'intern. Aquesta avaluació de necessitats es farà en base a l'avaluació dels factors de risc de la persona, a partir de la qual es podrà realitzar el Programa Individual de Tractament (PIT d'ara en endavant)
- Executar el PIT juntament amb l'equip multidisciplinari.
- Realitzar l'activitat individual i/o grupal (programació, disseny, materials...)

- Col·laborar amb els professionals que realitzen els programes específics d'intervenció de necessitats penitenciàries.
- Donar suport a les sortides programades i/o permisos d'hores.
- Intervenir en les fases inicials del procés d'externalització en coordinació amb els referents.

Hauran d'estar en possessió de la titulació d'educador social o l'homologació pertinent.

c) 1 Psicòleg/oga

Aquest servei requerirà de la figura d'un/a psicòleg/a, amb una dedicació de 35 hores setmanals, de dilluns a divendres (exclòs festius), distribuïdes segons les necessitats del servei (com a mínim un 30% del total s'hauran de dedicar al DAE-DID del CP Quatre Camins).

Tindrà com a funcions específiques:

- Atendre i fer el seguiment de les derivacions de casos provinents dels equips multidisciplinaris i oferir suport per a la detecció i avaluació de la discapacitat intel·lectual.
- Fer el seguiment i informar en el procés de derivació d'interns al DAE DID en coordinació amb el Servei de Rehabilitació de la Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima.
- Orientar als professionals dels equips multidisciplinaris dels centres i als professionals del DAE-DID en l'elaboració del Programa Individual de Tractament.
- Avaluar l'impacte de la intervenció mitjançant els instruments adients.
- Fer l'avaluació neuro-psicològica i elaboració del perfil cognitiu dels interns que l'equip multidisciplinari valori necessari.
- Fer avaluació i anàlisi funcional de la conducta-problema dels casos més complexes
- Elaboració d'informes de funcionalitat de la discapacitat per a processos judicials, externalitzacions, classificacions, etc.. I sempre que es requereixi.
- Oferir suport tècnic a l'equip del DAE en el disseny i desenvolupament de programes específics, adaptats a les necessitats de suport dels interns.

Haurà d'estar en possessió de la titulació corresponent a psicologia o l'homologació pertinent.

d) 1 tècnic/a ocupacional

Aquest servei requerirà la figura d'un tècnic/a ocupacional, , amb una dedicació de 25 hores setmanals, de dilluns a divendres (exclòs festius), distribuïdes segons les necessitats del servei.

Tindrà com a funcions específiques:

- Promoure i prevenir la salut i el benestar per desenvolupar, millorar, mantenir o restaurar el màxim nivell d'independència funcional dels interns amb DID, en relació en les seves habilitats i l'adaptació a l'entorn, atenent a les dimensions biològica, psicològica i social, per tal que puguin viure de la forma més completa possible ajudant-los a rehabilitar, recuperar, prevenir i millorar diversitats funcionals, lesions o malalties .
- Elaborar i executar propostes ocupacionals de promoció del benestar, en competències transversals en el DAE-DID del CPQC, amb una presencialitat de 4 dies per setmana.
- Analitzar i prioritzar les necessitats ocupacionals i d'inserció laboral dels usuaris del servei, en coordinació amb l'equip multidisciplinari de referència i la figura corresponent, si es el cas, del Centre d'Iniciatives per a la Reinserció dels Presos (d'ara endavant CIRE).
- Dissenyar conjuntament amb l'equip multidisciplinari el pla individualitzat ocupacional i inserció, així com col·laborar en l'execució.
- Avaluar el desenvolupament personal i progrés del grau d'autonomia personal
- Donar suport i acompanyaments a recursos ocupacionals, formatius i laborals.

Haurà d'estar en possessió, de qualsevol titulació universitària relativa al camp de les ciències de la salut o socials, preferentment titulació de terapeuta ocupacional, que pugui desenvolupar les funcions descrites.

e) 1 Treballador/a social

Aquest servei requerirà la figura d'un treballador/a social a temps parcial, amb una dedicació de 35 hores setmanals, de dilluns a divendres (exclòs festius), distribuïdes segons les necessitats del servei.

Tindrà com a funcions específiques:

- Assessorar i col·laborar amb els equips multidisciplinaris per tal d'aportar informació sobre la discapacitat en els processos judicials pendents.
- Coordinar-se amb els treballadors socials de l'ASSEP i amb els referents de centre de la DID.
- Assessorar, en coordinació amb d'altres professionals de l'equip multidisciplinari, a famílies, professionals i entitats de la xarxa d'atenció a persones amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament.
- Col·laborar en els processos de protecció jurídica dels usuaris que consideren en desemparament i en processos de suport a la capacitació.
- Cooperar amb els professionals de Treball Social dels Serveis Penitenciaris respecte a la intervenció amb famílies/referents i en els processos de retorn a la comunitat.
- Donar suport en el procés de retorn a la comunitat.
- Col·laborar en l'execució del pla de retorn i integració a la comunitat previst al PIT.(pla d'externalització)
- Donar suport i acompanyar als interns a recursos i serveis comunitaris, en coordinació amb la resta de professionals de l'equip multidisciplinari i dels professionals dels serveis i recursos comunitaris.

Haurà d'estar en possessió de la titulació corresponent treballador social o l'homologació pertinent.

4.2. Requeriments en matèria de personal

L'entitat o empresa adjudicatària del servei és la responsable de la selecció i/o contractació del personal. Prèviament a la seva assignació al servei objecte del contracte, han de comptar amb el vistiplau de la Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima. L'adjudicatari, abans de l'inici del contracte, posarà a disposició de la Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima les dades personals del personal que efectuarà el servei i de aquelles possibles persones susceptibles de fer les substitucions, el qual serà autoritzat posteriorment a les comprovacions de seguretat corresponents.

El personal d'atenció directa ha de ser seleccionat per la seva capacitat personal i formació tècnica adequada, així com un coneixement de la llengua catalana que li permeti comunicar-se, almenys oralment, amb les persones usuàries.

Els professionals del servei tindran coneixements i nocions respecte els instruments i eines de gestió i avaluació del risc que s'utilitzen en la intervenció amb els interns en els centres penitenciaris de Catalunya, per tal d'adequar la seva intervenció en la mateixa línia que es porta a terme als centres de referència, així com també capacitat tècnica per a desenvolupar els programes específics de tractament.

L'adjudicatari es compromet a garantir la continuïtat del servei, mitjançant professionals adequats, en cas d'absència per malaltia, sancions, baixes del personal, períodes de vacances o altres causes anàlogues.

L'adjudicatari haurà de substituir els treballadors a petició dels responsables del Departament de Justícia quan, a judici d'aquests, no compleixin els requisits mínims per a prestar el servei contractat, no s'adaptin a les característiques, o la seva actitud o aptitud durant el desenvolupament del servei no sigui l'adequada.

L'adjudicatari ha de disposar d'un programa de supervisió continuada de les tècniques i accions dutes a terme pels professionals.

En cap cas, tant pel que fa a l'alumnat en pràctiques com a les persones en tasques de voluntariat, no es computarà a efectes de la ràtio de professionals d'atenció directa o indirecta.

5. Coordinació, control i seguiment del servei

1. L'adjudicatari assignarà un professional per assistir a les reunions d'equip multidisciplinari del DAE DID. La periodicitat d'aquestes reunions haurà de ser, amb caràcter general, d'un cop per setmana.
2. L'adjudicatari elaborarà un pla d'atenció territorial per donar atenció ambulatoria i residencial als interns de tots els centres i serveis penitenciaris de Catalunya.

També, haurà de disposar d'un espai d'atenció, al territori, de coordinació amb interns, familiars i professionals, durant el procés de transició a la comunitat. Aquest espai haurà d'estar situat en un espai cèntric i de fàcil accés en transport públic.

3. El servei es prestarà fent un ús diligent dels equipaments i dels béns, sense destinar-los a altres finalitats que no siguin les previstes en aquest plec o a les que corresponguin a la seva naturalesa, vetllant pel respecte dels drets de les persones usuàries, i s'indemnitzaran, per part de l'adjudicatari, tots els danys i perjudicis que les seves accions o omissions i les dels seus treballadors causin en el patrimoni de persones públiques o privades.
4. Es seguiran diligentment les instruccions que la direcció del centres i serveis penitenciaris facilitin en qualsevol format (escrites o orals) o les que indiqui el personal penitenciari en cas d'emergència.
5. L'entitat o empresa ha de presentar, anualment, una **memòria** detallada amb totes les accions i activitats que han dut a terme i que a més, haurà d'incloure: descripció general o enquadrament de les activitats dutes a terme, avaluació, valoració de resultats, necessitats detectades, conclusions i propostes de millora.
6. El Departament de Justícia farà difusió i seguiment del "*Programa marc d'atenció i intervenció a les persones amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament als centres penitenciaris de Catalunya*". També establirà mecanismes de coordinació amb l'entitat o empresa adjudicatària per la intervenció i correcta execució del pla personal de les persones amb DID que es troben ingressades als centres penitenciaris.
7. El Departament de Justícia farà el seguiment del servei, controlarà i avaluarà la gestió del mateix i els seus resultats i, podrà, en qualsevol moment, efectuar les comprovacions que consideri adients sobre la veracitat de la documentació presentada o el desenvolupament del servei, podent sol·licitar a l'adjudicatari tota la documentació necessària per a fer aquestes comprovacions, així com la relativa al personal que presta o ha prestat els seus serveis. També dictarà les ordres i instruccions necessàries per al compliment del servei, comunicarà a l'adjudicatari, qualsevol deficiència que observi, per tal que quedi esmenada, i podrà exigir l'adopció de mesures concretes i eficaces per a restablir el bon ordre en l'execució d'allò pactat, en el supòsit que l'adjudicatari incorri en actes i omissions que puguin interrompre el normal funcionament del servei o el compliment dels programes de treball, sens perjudici d'allò establert en la legislació de contractes del sector públic.
8. El Departament de Justícia també podrà verificar i comprovar el projecte de funcionament i la memòria de la gestió efectuada.

La subdirectora general de Programes
de Rehabilitació i Sanitat

ANNEX 1- PROGRAMA MARC D'ATENCIÓ I INTERVENCIÓ A LES PERSONES AMB DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL I DEL DESENVOLUPAMENT ALS CENTRES I SERVEIS PENITENCIARIS DE CATALUNYA

Les persones ingressades a les presons catalanes que pateixen discapacitat/diversitat funcional Intel·lectual i del desenvolupament (en endavant, DID) han estat objecte d'atenció especial i preferent per aquesta Direcció General, donada l'especificitat del perfil personal, social, assistencial i d'intervenció que presenten aquests usuaris i usuàries, així com per la vulnerabilitat que suposa de forma inherent aquesta discapacitat en el context de les relacions d'interacció social i, més encara, en un entorn de relacions socials complexes com és el penitenciar.

Cal fer un abordatge de les necessitats particulars d'execució penal d'aquest col·lectiu, per tal d'habilitar instruments que permetin adaptar el compliment de les penes i garantir una intervenció adequada a les característiques, limitacions i necessitats de les persones amb DID. Hem de fer palès que l'evident vulnerabilitat inherent a aquestes persones, la invisibilitat, en ocasions, d'aquest col·lectiu dins de les estructures penitenciàries, la dispersió i integració a mòduls ordinaris, etc., constitueixen elements de risc per a aquestes persones, les quals sovint són objecte d'inatenció i/o d'abusos per part de la resta d'interns. Aquests fets constitueixen un patiment afegit a la situació d'empresonament, i, en ocasions, un clar desavantatge respecte a la resta d'interns i una dificultat per establir un procés d'habilitació/rehabilitació positiu.

Professionals d'entitats col·laboradores especialitzats en DID, juntament amb els professionals de l'àmbit penitenciar, ofereixen des de l'any 1995 una atenció transversal a tots els centres penitenciaris de Catalunya per tal de detectar, avaluar, atendre i intervenir per a la reinserció de les persones amb DID ingressades als centres i serveis penitenciaris.

Per aquest motiu, i amb l'objectiu de donar la millor atenció i intervenció a les persones amb DID als centres penitenciaris de Catalunya, des del setembre de 2013 existeix el Programa Marc d'atenció i intervenció a les persones amb DID, que és el **document de referència per totes aquelles actuacions que es realitzen en l'àmbit dels serveis penitenciaris relatives a les persones amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament.**

Per a la correcta implementació del programa marc d'atenció i intervenció a les persones amb DID als centres i serveis penitenciaris de Catalunya, cal contextualitzar

un marc de referència que permeti planejar sobre els objectius de treball en funció de la definició de discapacitat intel·lectual i de l'ajust al diagnòstic i classificació de la mateixa.

Àmbit d'aplicació

Tots els interns i internes dels centres penitenciaris de Catalunya (ordinaris i oberts) **i els alliberats condicionals en seguiment** pels serveis socials d'execució penal.

Objectius

L'objectiu general d'aquest programa marc d'atenció i intervenció a les persones amb DID als centres i serveis penitenciaris de Catalunya és **harmonitzar i facilitar els processos de treball** amb els interns i internes susceptibles de ser valorats com a població amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament alhora que **valorar, atendre i intervenir a la població amb DID**.

Són objectius específics:

- Detectar i/o valorar als interns i internes dels centres i serveis penitenciaris que presentin discapacitat intel·lectual o que siguin susceptibles de ser acreditats com a discapacitat intel·lectual i del desenvolupament.
- Millorar la qualitat de vida, i de l'atenció i intervenció amb els interns amb DID, oferint-los els suports necessaris.
- Proporcionar estratègies per minimitzar el risc de reincidència alhora que s'augmenten les possibilitats d'una reinserció sostinguda en el temps.
- Promoure l'excarceració dels interns amb DID mitjançant la derivació a la xarxa externa, bàsica o especialitzada.
- Evitar, en la mesura de les possibilitats, la internalització dels interns i internes amb certificació de DID, promovent ja en la fase presentencial les actuacions necessàries per assolir aquest objectiu.
- Intervenir amb les famílies per tal d'implicar-les en el procés de compliment de condemna i capacitar-les en l'oferiment de suports a les persones amb DID.

Actuacions

El programa marc DID inclou diferents actuacions, les quals componen els **itineraris de treball** previstos pels professionals implicats en el programa, de cara a assolir els

objectius dictats anteriorment i que tenen a veure amb l'atenció i intervenció amb el col·lectiu d'interns i internes amb DID.

Les actuacions més rellevants previstes per Programa DID tenen a veure amb:

- Detecció dels usuaris.
- La valoració i acreditació.
- La intervenció.
 - Ambulatoria especialitzada.
 - Residencial especialitzada.
 - Atenció a les famílies.
- Assessorament a interns/es i familiars i a professionals penitenciaris.

Aquestes actuacions prenen com a model de treball la **multidisciplinarietat** dels professionals i l'**atenció especialitzada** en l'àmbit d'actuació previst. Han de ser conegudes pel conjunt de professionals de tots els centres i serveis penitenciaris de Catalunya de cara a poder fer-ne l'atenció, intervenció, difusió i promoció necessàries per tal de garantir el funcionament d'aquest programa marc.

Tots els serveis i centres penitenciaris tindran una persona **referent de la DID**, que tindrà l'encàrrec de la Subdirecció de Tractament del centre penitenciar, que exercirà el lideratge de la informació així com els mecanismes de coordinació necessaris entre els professionals dels centres penitenciaris i de l'entitat col·laboradora.

Detecció

Una de les actuacions clau d'aquest programa marc és la **detecció** als centres i serveis penitenciaris de Catalunya de les persones amb DID, o d'aquells interns o internes que, per les seves característiques personals i conductuals, es sospiti que podrien ser valorats com a persones amb aquesta discapacitat.

Els professionals responsables de la detecció d'aquests interns o internes són els membres de l'**equip multidisciplinari** dels centres i serveis penitenciaris, els **professionals del Programa DID de l'entitat col·laboradora oferiran els suports necessaris per la detecció, com per exemple formació en el cribratge.**

A l'hora de fer la detecció, es pot donar la circumstància que els interns i les internes estiguin en una de les següents condicions:

- Que tinguin reconeguda i certificada la DID mitjançant el certificat de grau de discapacitat.
- Que la certificació de la DID estigui en tràmit.
- Que s'objectivin indicadors de que l'intern/a té una DID.
- Que l'intern/a demani, per iniciativa pròpia, que es procedeixi a la seva valoració de persona amb discapacitat intel·lectual.

Els moments per a la detecció d'un intern o interna amb DID són:

- **Abans de l'ingrés:** Els professionals dels centres o serveis penitenciaris i/o el personal del Programa DID de l'entitat col·laboradora poden tenir coneixement, previ a l'ingrés, que un intern o interna té reconeguda la seva DID o està en tràmit de realitzar-se o li consta en algun informe.
- **A l'ingrés:** l'ingrés d'un/a intern/a al centre penitenciarí és el moment crític per detectar aquesta circumstància, sobre tot en els casos en què ja tinguin certificada la DID. En aquest sentit, principalment en els centres de preventius o des dels departaments d'ingressos dels CP ordinaris i oberts, en el formulari de l'entrevista d'ingressos caldrà incloure la pregunta de si es té coneixement del reconeixement d'alguna discapacitat, concretament la DID o si es detecta algun dels possibles indicadors de DID i posteriorment sota l'eina de cribratge de la DID. El referent DID vetllarà per confirmar i obtenir la documentació acreditativa del grau de DID i emmagatzemar-la en l'expedient de rehabilitació informàtic.
- L'etapa d'**acollida** d'un/a intern/a en una unitat de vida d'un centre penitenciarí **o durant el compliment** del període de preventiu o penat pot ser un bon moment per a la detecció, ja sigui d'aquells interns o internes que a l'ingrés no hagin estat detectats i que tinguin certificat de reconeixement de grau discapacitat intel·lectual, ja sigui d'aquells que, en la relació professional, s'objectivin indicadors de possible DID. i posteriorment sota l'eina de cribratge prevista.

En cas que es **detecti un intern o interna amb DID reconeguda i certificada** (o en cas que es tingui coneixement que s'està en tràmit de certificació), els professionals de l'equip multidisciplinari o els professionals del Programa DID de l'entitat col·laboradora **ho comunicaran al referent DID o al subdirector de tractament** del centre, per tal que **ho notifiqui a l'entitat col·laboradora del programa DiD, així com al centre directiu (SGPRiS) periòdicament a través del registre de detecció i alta al**

Programa DID. Els certificats oficials que acrediten la discapacitat/dependència o altres, es faran constar a l'expedient de rehabilitació.

En cas que qualsevol professional vinculat al centre penitenciari (àrea de salut, educativa, vigilància i interior, tractament, entitats col·laboradores...) **conegui o detecti interns o internes en els que s'objectivin indicadors de dificultats i limitacions significatives tant en el funcionament intel·lectual com en la conducta adaptativa** (habilitats conceptuals, socials i d'adaptació a la vida diària), **que el facin susceptible de ser usuari del Programa DID ho comunicaran al referent DID o al subdirector de tractament** del centre, per tal que **ho notifiqui a l'entitat col·laboradora del programa DiD, així com al centre directiu (SGPRIS) periòdicament.** També traslladarà petició de valoració al psicòleg de referència del l'intern per tal faci l'avaluació de la intel·ligència segons indicacions i s'anoti al factor 39 (baixa capacitat mental o intel·ligència) de l'escala RisCanvi Completa, o a factor 6 (resposta limitada el tractament) de l'escala RisCanvi Screening.

En ambdós casos, cal omplir l'eina de cribatge i que s'enregistri a **l'agenda de tractament** de l'intern del SIPC aquesta circumstància.

Valoració i acreditació

La valoració de la DID és el procediment posterior a la detecció i té com a objectiu:

- Acreditar o no el reconeixement de la DID dels interns i les internes que aconsegueixin els requeriments previstos per a l'acreditació
- Orientar el cas dels interns o les internes amb DID per a la intervenció.

Pel que fa al primer dels objectius, un cop s'ha detectat el possible usuari pels professionals dels centres o serveis penitenciaris a través dels indicadors establerts a l'eina de cribatge prevista i un cop el psicòleg de l'equip multidisciplinari ha fet la primera valoració, es procedeix per part de l'equip multidisciplinari, en coordinació amb els professionals del Programa DID de l'entitat col·laboradora i d'altres coordinacions necessàries (serveis sanitaris, socials, etc.), a realitzar **l'estudi d'avaluació del cas** que consisteix en:

- 1.- Avaluació del nivell intel·lectual.
- 2.- Avaluació de les habilitats adaptatives.
- 3.- Avaluació retrospectiva de la DID abans dels 18 anys.

Si el resultat d'aquesta avaluació correspon a la detecció d'un intern/a amb DID (QI igual i/o inferior a 85, dèficit en les habilitats adaptatives i presència de la DID anterior als 18 anys), es procedirà a **elaborar els informes psicològic, mèdic, psiquiàtric i social**, per tal de **tramitar el reconeixement de grau de discapacitat** al CAD corresponent, mitjançant allò previst al Protocol de reconeixement de la situació de dependència i grau de discapacitat i dret a les prestacions per a les persones en compliment de pena privativa de llibertat. Cal recordar en aquest apartat, que per a l'acreditació de la DID, cal que aquest/a intern/a tingui documentació de nacionalitat espanyola o residència legal vigents.

Seràn responsables de la coordinació de les actuacions relatives a la valoració de la DID els/les **subdirectors/es de tractament** dels centres penitenciaris (o en qui delegui, **el referent DID del CP**), i la gestió i tramitació del reconeixement i certificació de la discapacitat serà responsabilitat del/la **cap de Programes de Treball Social**, segons el Protocol per l'accessibilitat al dret de reconeixement de la situació de dependència, grau de discapacitat i dret a les prestacions de les persones en procés d'execució penal.

En cas que, amb posterioritat a la detecció, no es tingui la possibilitat d'acreditar la DID del/la possible usuari/a, el subdirector de tractament (com pot ser el referent DID del CP) i/o el/la Cap de Programes de Treball Social **preveuran la intervenció de l'intern o interna dins el programa Pre-DID**.

Pel que fa al segon dels objectius en l'actuació de valoració, que té a veure amb l'orientació dels interns i internes amb DID per a la intervenció, requereix de l'avaluació per part dels professionals dels centres i serveis penitenciaris i dels professionals del Programa DID de l'entitat col·laboradora, de **la millor estratègia d'intervenció segons criteris d'adequació, possibilitat i voluntat**. En aquest sentit, la valoració de la intervenció i suports necessaris i de la modalitat d'intervenció prevista estarà en funció de:

- Possibilitat i voluntat de l'intern o interna d'intervenció ambulatoria
- Possibilitat i voluntat de l'intern d'intervenció residencial

Intervenció

Tots els interns i les internes amb certificat de grau de DID o amb DID acreditada per formar part del Programa DID seran atesos, segons sigui el diagnòstic i la valoració del cas, de forma especialitzada i coordinada dels professionals dels centres i serveis penitenciaris i pels professionals del Programa DID de l'entitat col·laboradora. Aquesta intervenció s'assegurarà a través de la **intervenció ambulatoria** i/o de la **intervenció**

residencial (és procedirà a la valoració de la vulnerabilitat de les persones amb DID en centres penitenciaris per tal de determinar l'orientació i la prioritització dels recursos i suports especialitzats necessaris, principalment aquells que es puguin oferir a través del DAE DID. També es té prevista la **intervenció amb les famílies** com a eix clau que reforça la intervenció amb els usuaris.

Intervenció ambulatoria especialitzada

Tots els interns i les internes dels centres i serveis penitenciaris que tinguin acreditat el reconeixement de la DID seran atesos **de forma ambulatoria i especialitzada** pels professionals del centre penitenciari i/o pels professionals del Programa DID de l'entitat col·laboradora.

La valoració del cas serà el vehicle que establirà les necessitats d'atenció i els suports necessaris per efectuar-la. Atès que hi ha dues modalitats d'intervenció (ambulatoria i residencial), cal tenir en compte una sèrie de **limitacions i/o recomanacions** quant a:

- Sexe: les **dones** només podran fer intervenció ambulatoria (donat que no s'ha previst un DAE DID mixta o exclusivament per a dones).
- Situació processal penal: els interns/es de **règim tancat** (preventius i penats), amb **mesures de seguretat** d'internament i els **alliberats condicionals** només poden ser atesos de manera ambulatoria.
- Necessitats de suport: la intervenció ambulatoria està indicada pels interns/es amb **menys necessitats de suport**.
- Voluntarietat: els interns/es han d'accedir a la intervenció ambulatoria/residencial de manera **voluntària**.

Els **objectius de la intervenció ambulatoria especialitzada** són els propis que s'assenyalen als objectius específics d'aquest programa marc i que fan referència a:

- Millorar la qualitat de vida, d'atenció i intervenció dels interns i les internes amb discapacitat intel·lectual i dels desenvolupament, oferint-los els suports adequats segons necessitats, a mes necessitats mes suports.
- Proporcionar estratègies per minimitzar el risc de reincidència a l'hora que s'augmenten els possibilitats d'una reinserció sostinguda en el temps.
- Promoure l'excarceració dels interns i les internes amb DID mitjançant la cerca a recursos especialitzats per a persones amb DID existents a la xarxa comunitària i de la cartera de serveis Socials

La responsabilitat de la **coordinació** de la intervenció ambulatoria recau sobre el/la **subdirector/a de tractament** del centre penitenciari (o en qui la delegui, **el referent DID del CP**) i/o el **responsable dels serveis Socials** al qual estigui assignat l'intern o interna. Aquests últims tenen la competència de derivar als recursos especialitzats ja sigui a través de la xarxa pública mitjançant la Cartera de serveis socials de la Xarxa de serveis Socials d'Atenció Pública o d'altres recursos externs, ja sigui coordinant les accions per a l'atenció dels professionals del Programa DID de l'entitat col·laboradora i els suports que aquesta pot oferir .

La intervenció ambulatoria especialitzada serà **realitzada preferentment pels professionals del Programa DID de l'entitat col·laboradora** amb la necessària col·laboració i coordinació del personal penitenciari, principalment, a les dependències dels centres penitenciaris de Brians 1, Brians 2, Quatre Camins, però també als centres penitenciaris de Joves, Dones i SO CP Dones, Lledoners, Mas d'Enric, Puig de les Basses, Ponent i centres Oberts de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona així com a les SSAP, quan hi hagi interns amb DID amb necessitats de suport i/o vulnerables. En cas que s'objectivi una major necessitat d'actuació per part dels professionals del Programa DID de l'entitat col·laboradora, s'estudiarà el trasllat de l'intern o interna al centre penitenciari més adient per fer aquesta intervenció ambulatoria especialitzada.

Els usuaris/es de centres oberts o alliberats condicionals, seran atesos de forma ambulatoria especialitzada pels professionals del Programa DID de l'entitat col·laboradora a les dependències dels SSAP/ASSEP, prèvia coordinació del centre i/o Servei amb els professionals d'aquest programa.

Seràn **tasques** pròpies de la intervenció ambulatoria especialitzada:

- Tutoritzar de manera especialitzada als interns i les internes amb DID
- Cercar i oferir els suports necessaris a través dels professionals del centre o servei penitenciari corresponent o dels recursos existents a la xarxa.
- Intervenir i assessorar a les famílies i referents socials de l'intern/a, de forma coordinada amb el professional de Treball Social referent
- Assessorar i donar suport als professionals dels centres i serveis penitenciaris en les matèries específiques del tractament amb població amb DID: orientació en els programes individuals de tractament PIT (itinerari salut mental i discapacitats), orientació per la derivació i l'externalització, acompanyament excarceració...
- Fer atenció ambulatoria a les persones internes que hagin estat detectades com a possible DID amb l'eina de criatge o altres proves i que estiguin en estudi o pendent de valoració/revisió per a poder acreditar la seva

discapacitat intel·lectual i del desenvolupament i també a les que no puguin tenir certificació oficial (programa pre-DID).

El fet que s'hagin descrit tasques pròpies de la intervenció ambulatoria especialitzada no ha de suposar que no es desenvolupin per part del personal dels equips multidisciplinaris les tasques pròpies que li són encomanades en el marc de la intervenció general, relatives als interns i internes amb DID.

Intervenció residencial especialitzada

La **intervenció residencial especialitzada** es realitzarà al **Departament d'Atenció Especialitzada per a interns amb Discapacitat Intel·lectual i del Desenvolupament** (en endavant, DAE-DID), **del centre penitenciari Quatre Camins**. Aquest recurs especialitzat d'intervenció donarà servei a tots els interns, homes, dels centres penitenciaris de Catalunya que ho requereixin i que tinguin els requisits previstos per accedir-hi.

Els recursos infraestructurals, humans i tècnics d'aquest departament són els propis del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya i s'orienten cap a una clara especialització per l'atenció i intervenció amb població amb DID, amb el suport i l'assessorament de l'entitat col·laboradora.

Els objectius, principis, model de treball, procediments i recursos queden especificats en el **"Pla funcional del departament d'atenció especialitzada per interns amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament"**.

El DAE-DID està inspirat sota la necessitat d'oferir una atenció residencial programada i especialitzada als interns amb DID que sigui afavoridora del seu procés de rehabilitació i reinserció social. Aquesta atenció especialitzada s'oferirà en un departament específic, amb un programa dissenyat ad hoc per assolir els objectius desitjats i amb un equip multidisciplinari especialitzat per aquesta intervenció.

Les característiques diferencials del DAE-DID per a interns amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament són, a grans trets:

- Existeix un espai únic, diferenciat de la resta d'interns del centre penitenciari, que garanteix un espai òptim d'intervenció especialitzada pel tractament d'aquests usuaris.
- Les seves instal·lacions són autosuficients i permeten als seus usuaris fer una vida autònoma dins del departament, sense dependència de la majoria d'altres serveis del centre.
- El programa d'intervenció del DAE-DID està clarament orientat a atendre les

peculiaritats de la població amb DID i pren com a model de referència les intervencions basades en el model de suports, el model de qualitat de vida , el model de rehabilitació i el model d'intervenció basat en les necessitats dels individus.

- El funcionament intern del departament, pel que fa a la convivència dels usuaris, es fonamenta sota els principis de comunitat terapèutica.
- Les decisions es proposen a la reunió de l'equip multidisciplinari del departament i es validen a la Junta de Tractament del CPQC en els punts que li són d'atribució.
- La Subdirecció General de Programes de Rehabilitació i Sanitat garanteix, juntament amb el centre penitenciari de Quatre Camins, els criteris d'universalitat de la intervenció per a tots els interns dels centres penitenciaris de Catalunya en aquest departament, així com les línies generals del programa.

Podran ser usuaris d'aquest recurs d'intervenció residencial especialitzada:

- Interns **homes penats i preventius** de qualsevol centre penitenciari de Catalunya, amb provada discapacitat intel·lectual i del desenvolupament tinguin o no el certificat de reconeixement de la discapacitat del CAD, ja sigui per que està pendent, en tràmit o revisió o per que no pugui sol·licitar-lo per manca de documentació que impedeixi accedir a la certificació oficial.
- Que estiguin vinculats a la intervenció ambulatoria especialitzada del Programa DID i que **voluntàriament** acceptin els requisits del programa de treball del DAE-DID de Quatre Camins.
- Amb valoració de **necessitats de suport adients** per ser intervingut de forma residencial especialitzada: que tinguin dificultats en la gestió de la vida quotidiana, vulnerables a patir abusos i extorsions de tercers, amb greus dificultats de gestió emocional i baixes estratègies d'afrontament i amb dificultats en la superació dels objectius del programa individual de tractament (PIT) a mòduls residencials ordinaris.

Seràn criteris valoratius d'exclusió: Les persones que en un entorn amb persones vulnerables adoptin rol continuat d'abusador, en els que predomini la malaltia mental descompensada vers la DID, drogodependència greu activa, i les que previsiblement compleixin condemnes de menys de 6 mesos.

El **circuit d'ingrés** dels interns a aquest DAE-DID és el següent:

- L'intern que forma part del Programa DID ambulatori(tingui o no certificació), fa

una sol·licitud/instància per a ingressar de manera voluntària al DAE-DID de Quatre Camins .

- L'equip multidisciplinari del CP on està ubicat l'intern emet informe respecte la motivació i viabilitat de l'ingrés al DAE DID del CPQC segons PIT de l'intern (informació psicològica, educativa, jurídica i social) i
- L'equip del Programa DID fa informe de derivació al DAE DID i entrevista motivacional.
- L'equip del DAE-DID, amb coordinació amb els professionals del Programa DID té potestat per a realitzar les entrevistes amb l'intern que consideri oportunes per tal de valorar l'ingrés al DAE DID.
- Un cop recopilada tota la informació, l'equip del DAE-DID elevarà a la Junta de tractament del centre penitenciari Quatre Camins la proposta d'ingrés de l'intern al departament.
- Si la resolució de la junta de tractament és favorable, la proposta d'ingrés serà tramesa al Servei de Rehabilitació per formalitzar-la, si s'escau.
- En cas que s'hagi de realitzar el trasllat de centre penitenciari del futur usuari del DAE-DID, el Servei de Rehabilitació motivarà proposta de trasllat al Servei corresponent del Centre Directiu, el qual formalitzarà i executarà el trasllat.

Pel que fa a l'alta d'un intern del DAE-DID, quan aquesta no es produeixi per progressió de grau, llibertat condicional o externalització, la Junta de Tractament del centre penitenciari Quatre Camins motivarà el trasllat d'aquest intern al centre d'origen del qual provenia.

Difusió i promoció del recurs d'atenció residencial especialitzada

La Subdirecció General de Programes de Rehabilitació i Sanitat serà la responsable de la difusió i promoció del Departament d'Atenció Especialitzada per a persones amb Discapacitat Intel·lectual i del Desenvolupament ubicat al centre penitenciari de Quatre Camins a l'igual que també ho és de la resta d'actuacions previstes en aquest programa marc. Tanmateix, seran els professionals de l'equip multidisciplinari del DAE-DID de Quatre Camins, junt amb els professionals del Programa DID de l'entitat col·laboradora, qui realitzaran la difusió i promoció més directa amb els usuaris susceptibles d'ingressar voluntàriament en aquest departament, i informaran i assessoraran als professionals dels centres penitenciaris sobre el Pla Funcional previst en aquest departament.

Atenció a famílies

La família dins la nostra cultura i la nostra societat constitueix el pilar més important pel desenvolupament, suport i aprenentatge de la persona dins la societat.

Les famílies o entorns relacionals que proveeixen de suport a la persona amb DID tenen unes necessitats més específiques que la resta de la població general, donat que requereixen disposar de més ajuts per tal de poder accedir als seus drets. Aquesta característica de les famílies amb un membre amb DID es fa encara més palesa quan la persona amb discapacitat està en situació privativa de llibertat.

La manca de referents familiars o el suport inadequat en la població amb DID constitueix un element d'alt risc d'exclusió social, risc de reincidència delictiva i de dificultats de reinserció socio-laboral abans, durant i després del procés penitenciari.

En aquest sentit doncs, es fa imprescindible la **intervenció i treball professional amb les famílies de persones amb DID** que es troben a l'àmbit penitenciari, per tal d'assegurar un suport adequat per part d'aquesta durant el desenvolupament de la condemna i el procés de retorn a la comunitat, moment en el qual, el seu protagonisme és innegable.

Els **objectius** que ha de perseguir l'atenció a famílies dins d'aquest programa marc són:

- Acompanyar les famílies al llarg del compliment penal de la persona amb DID.
- Implicar a la família en el procés de compliment de condemna de la persona amb DID per tal d'afavorir l'excarceració el més aviat que sigui possible.
- Disminuir la reincidència delictiva de les persones amb DID a través del suport i la capacitat de les famílies.
- Mobilitzar recursos d'informació, formació, orientació i suport en funció de les necessitats de cada família.
- Facilitar elements que promoguin i reforcin les capacitats familiars.
- Contribuir a la millora de la qualitat de vida i el benestar emocional de les famílies de persones amb DID.
- Afavorir la inclusió social de la família.

Quant als usuaris d'aquesta atenció, la intervenció amb famílies s'orienta a **totes les famílies** dels usuaris finals d'aquest Programa Marc, però també a aquelles persones que, per la seva relació amb la persona amb DID, quedi acreditada la seva **vinculació regular**, constant i de suport.

La intervenció amb les famílies dins aquest Programa Marc es desenvoluparà segons els models d'atenció a les famílies, que tenen per finalitat la qualitat de vida familiar (QVF), i a la vegada a través de la metodologia de diagnòstic social.

Aquesta intervenció es realitzarà de manera conjunta i coordinada entre els serveis Socials d'execució penal, els professionals del Programa DID de l'entitat col·laboradora i els diferents professionals del DAE-DID.

Assessorament

En l'àmbit de l'assessorament, aquest programa marc estableix dues línies clares que tenen a veure amb els **destinataris** d'aquest assessorament, i així, pot estar adreçat als interns i a les internes, als seus referents familiars, a la seva defensa i a les autoritats judicials en la fase prèvia de la sentència; o als professionals dels centres i serveis penitenciaris en relació a l'atenció i suports que s'han de fer a les persones amb DID.

Als usuaris, referents familiars, defensa i òrgans judicials en fase prèvia de judici.

Sovint, els interns i les internes ingressats en els centres penitenciaris que tenen acreditada la seva condició de DID i que es troben en situació preventiva a l'espera de ser jutjats, requereixen d'assessorament relatiu a com presentar davant dels òrgans judicials la circumstància reconeguda de la seva discapacitat en benefici de la seva defensa. En aquest sentit, els professionals del Programa DID de l'entitat col·laboradora porten temps realitzant accions d'assessorament als interns, a les seves famílies, als advocats defensors per tal que en el procediment judicial s'inclogui, si és necessari, la condició de l'intern relativa a la seva discapacitat i en cas que sigui preceptiu o necessari, facilitar informes i/o declarar en judicis. Els professionals del Programa DID de l'entitat col·laboradora també realitzen accions d'informació, peticions especials als jutges i tribunals en casos de desamparament, o aquelles necessitats orientades a la modificació de capacitats, tutela o incapacitació, sempre amb coordinació amb el centre penitenciari i en la línia de treball conjunt establert amb la Unitat de Tuteles del DTASF.

Així, és una actuació prevista en aquest Programa Marc incorporar aquest assessorament a través dels professionals del Programa DID de l'entitat col·laboradora als encarregats de la defensa dels interns i les internes i als òrgans judicials. Amb aquesta actuació es pretén **millorar les garanties jurídiques** de les persones privades de llibertat i augmentar l'**evitació d'empresonament** intervenint abans del judici.

Als professionals dels centres i serveis penitenciaris

Aquest Programa Marc estableix la necessitat de col·laboració entre els diferents agents implicats en l'atenció i intervenció de les persones amb DID en els centres penitenciaris, ja que implica una atenció integral i multidisciplinària, la qual garantirà amb major èxit l'objectiu final de la rehabilitació i integració social de l'intern amb aquesta problemàtica.

Aquesta tasca de coordinació i col·laboració se li encomana als equips tècnics de rehabilitació, als professionals d'atenció residencial especialitzada i als òrgans de decisió, responsables dels programes d'intervenció (Juntes de tractament). En aquest sentit, des del Programa DID de L'entitat col·laboradora s'oferirà suport i assessorament als professionals de tractament i als agents implicats en l'atenció i la intervenció de les persones amb DID en els centres penitenciaris, desenvolupant diferents funcions:

- Sensibilitzar i implicar als agents que intervenen en el tractament de l'usuari amb DID.
- Profunditzar en les necessitats específiques de suport que requereix la persona amb DID.
- Facilitar pautes d'intervenció i recursos per a la millora de la intervenció.
- Afavorir la creació i el manteniment de suports naturals en l'entorn penitenciari.
- Col·laborar en l'elaboració i participar en el desenvolupament dels Programes Individuals de Tractament de les persones amb DID.
- Col·laborar en la formació dels professionals del DAE-DID
- Assessorar i supervisar l'equip multidisciplinari del DAE-DID, tant als professionals de l'àrea de vigilància com els de tractament.

Per altra banda, tenint present que una de causes desencadenants a l'hora de cometre delictes per part de les persones amb DID és la manca de suports en contextos marginals i situacions d'alt risc d'exclusió social, és clar que la presència de sistemes de suports pot marcar la diferència entre portar una vida normalitzada i cometre un delicte, encara que no sigui l'únic factor determinant.

Així, des del Departament de Justícia, amb el suport de l'entitat col·laboradora, es treballarà en col·laboració per:

- Promoure reconeixements i valoracions de la DID a través dels centres de valoració i orientació.
- Establir contactes amb associacions o institucions públiques o privades especialitzades en persones amb DID.
- Oferir suport i assessorament a les famílies.
- Coordinar-se amb els serveis sanitaris en els casos de diagnòstic de patologia dual: DID amb malaltia mental, drogodependència, etc.

Avaluació

Per a l'avaluació dels objectius específics, es proposen com a indicadors principals d'avaluació el següent (se'ns perjudici que es pugui treballar amb d'altres indicadors):

a.- Detectar i/o valorar als interns i internes dels centres i serveis penitenciaris que siguin discapacitats intel·lectuals o que siguin susceptibles de ser acreditats com a discapacitats intel·lectuals i del desenvolupament:

- nº de nous casos detectats sense valoració.
- nº de casos detectats amb avaluació de DID.
- nº de valoracions fetes per l'equip Multidisciplinari.
- nº de derivacions per a l'acreditació.
- nº d'interns acreditats a instàncies del CP.

b.- Millorar la qualitat de vida, i de l'atenció i intervenció amb els interns amb DID, oferint-los els suports necessaris:

- nº de casos atesos en atenció ambulatoria especialitzada (nº d'altres i baixes, dies d'alta i motius de baixa).
- nº d'interns en atenció residencial especialitzada (nº d'altres i baixes, dies d'alta i motius de baixa).
- nº i tipus de suports oferts als usuaris atesos al programa.
- Grau de satisfacció dels usuaris atesos al programa.

c.- Proporcionar estratègies per minimitzar el risc de reincidència alhora que s'augmenten les possibilitats d'una reinserció sostinguda en el temps.

d.- Promoure l'excarceració dels interns amb DID mitjançant la derivació a la xarxa externa, bàsica o especialitzada:

- nº de sortides programades d'interns amb DID en seguiment en el programa.
- nº de permisos d'interns amb DID en seguiment en el programa.
- nº de progressions a 3er grau.
- nº d'interns amb DID derivats a la xarxa de recursos especialitzats.

e.- Evitar, en la mesura de les possibilitats, la internalització dels interns i internes amb certificació de DID, promovent ja en la fase presencial les actuacions necessàries per assolir aquest objectiu:

- nº d'assessoraments a entitats, advocats, etc. x evitar l'empresonament.
- núm. d'informes emesos presentencials.

f.- Intervenir amb les famílies per tal d'implicar-les en el procés de compliment de condemna i capacitar-les en l'oferiment de suports a les persones amb DID:

- núm. d'atencions a les famílies per cada intern/a.
- núm. de coordinacions amb entitats tutelars o referents socials dels interns amb DID.

El Servei de Rehabilitació de la Subdirecció General de Programes de Rehabilitació i Sanitat recollirà les dades per la memòria anual relativa a l'avaluació de l'objectiu general i dels específics d'aquest programa marc.